

Archeologienota beperkte samenstelling Deinze-Grammene – Warandestraat

Deel 2: verslag van resultaten

Davy Herremans

Goed in erfgoed
Adolf Baeyensstraat 134G
9040 Sint-Amandsberg
www.goedinerfgoed.be

Colofon

Projectcode 2017D197

Archeologienota beperkte samenstelling Deinze-Grammene – Warandestraat

Opdrachtgever

BVBA GLK

Meirestraat 13

9770 Kruishoutem

Uitvoerder

Goed in erfgoed Comm. V.

Adolf Baeyensstraat 134G

9040 Sint-Amandsberg

BTW BE 0669.484.003

© 2017 – Goed in erfgoed Comm. V.

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van Goed in erfgoed Comm. V.

Inhoud

1. Beschrijvend gedeelte	4
1.1. Administratieve gegevens	4
1.2. Ligging.....	4
1.3 Archeologische voorkennis	6
1.4. Onderzoekopdracht	6
1.4.1. Aanleiding vooronderzoek	6
1.4.2. Randvoorwaarden.....	7
1.4.3. Vraagstelling.....	7
1.5. Geplande werken en bodemingrepen.....	8
2. Bureauonderzoek	9
2.1. Onderzoeksstrategie en -methode.....	9
2.2. archivering- en conservatie	9
2.3. Assessmentrapport	10
3. Synthese	13
4. Samenvatting	14
5. Bibliografie	15
5.1 Literatuur	15
5.2 Historisch kaartmateriaal	15
Bijlage 1: lijst van figuren.....	16
Bijlage 2: lijst van plannen en kaarten.....	17

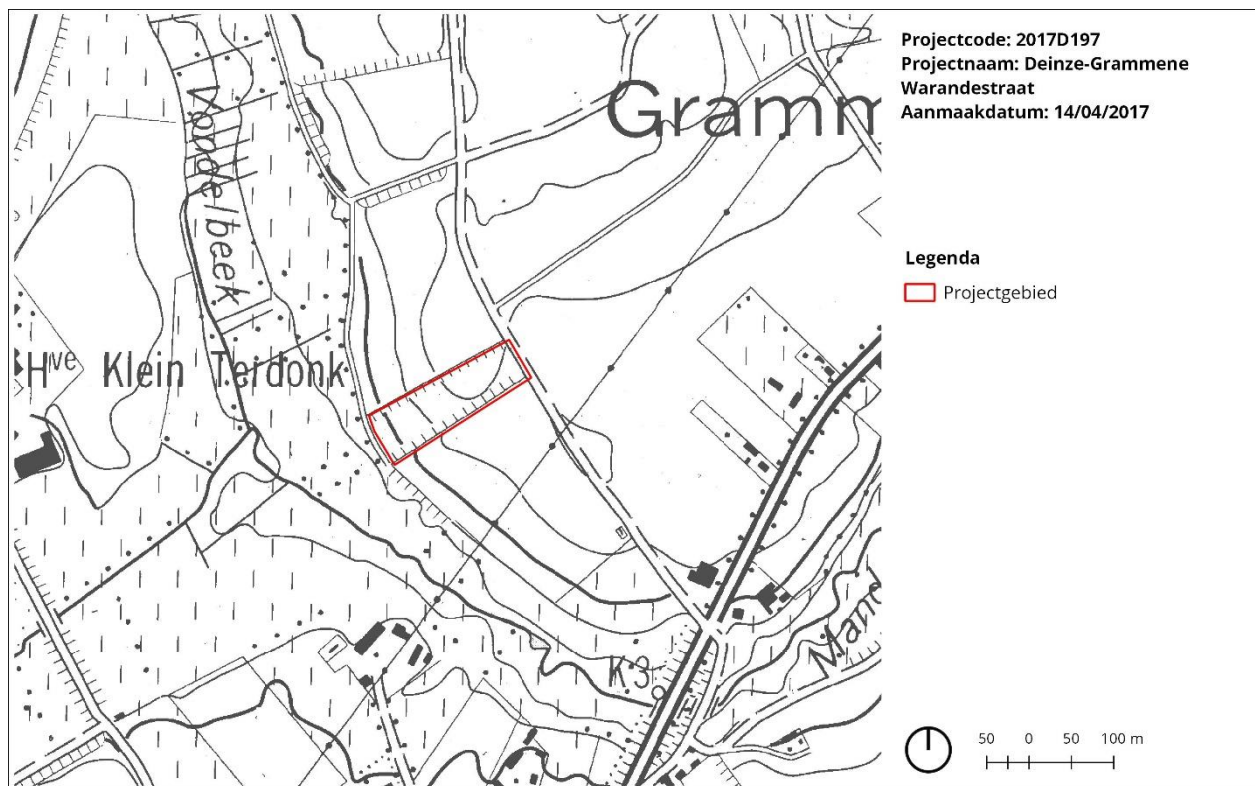
1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

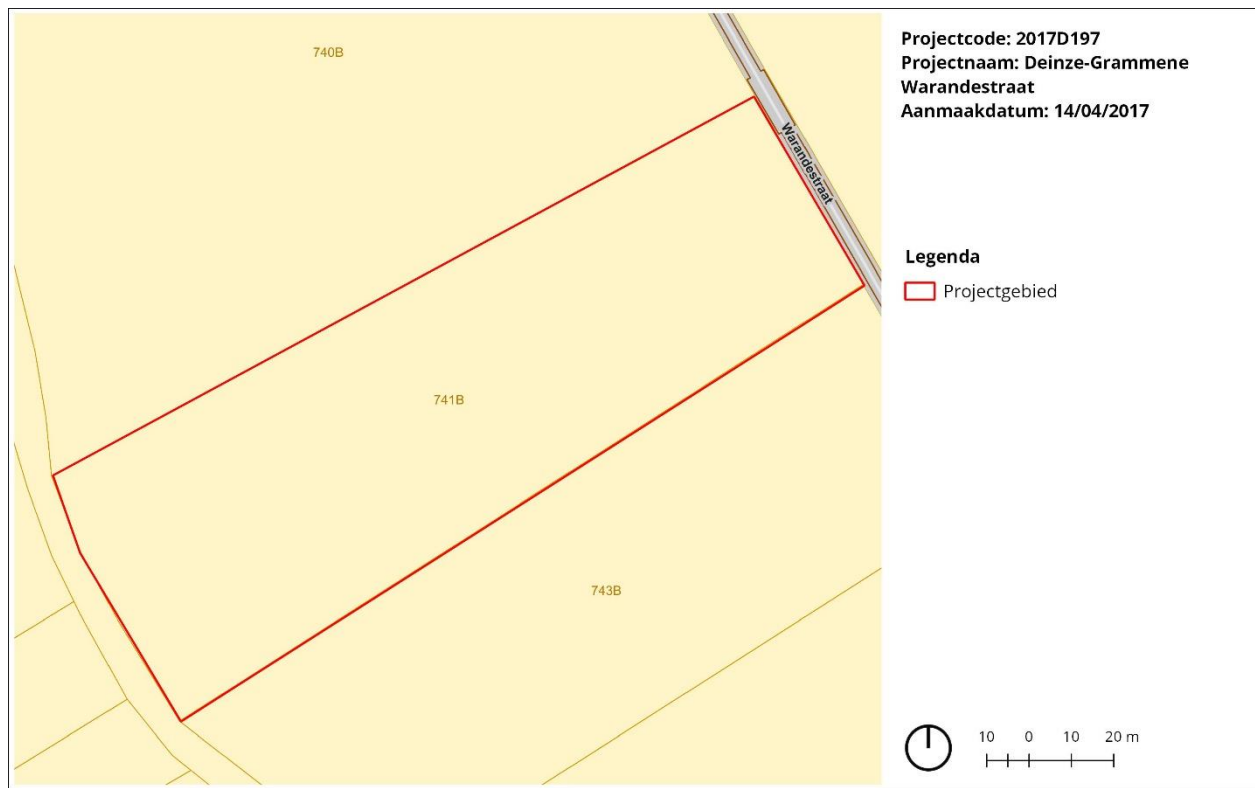
- Initiatiefnemer: BVBA GLK, Meirestraat 13, 9770 Kruishoutem
- Projectcode bureauonderzoek: 2017D197
- Sitecode: DG-WA-2017
- Nummer van het wettelijk depot of buitenlands equivalent hiervan: nvt
- Erkende archeoloog: Herremans Davy - OE/ERK/Archeoloog/2017/00166
- Locatie projectgebied: Warandestraat, 9880 Deinze-Grammene
- Bounding Box (WGS84): xMin,yMin 3.45823,50.9702 : xMax,yMax 3.46096,50.9715
- Oppervlakte percelen: 11169 m²
- Kadaster: Deinze; 5e afdeling; sectie A; nr. 741b
- Termijn bureauonderzoek: 14/04/2017-19/04/2017
- Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed: Bureauonderzoek
- Onderdeel archeologische zone: nee
- Verstoorde zones: Er situeren zich verstoorde zones binnen het projectgebied. Er is geen aanduiding van gekarteerde zones waar geen archeologie meer te verwachten is binnen de grenzen van het projectgebied
- Topografische kaart: figuur 1
- Kadasterkaart: figuur 2
- Overzichtsplan archeologische zones versus gebieden waar geen archeologie wordt verwacht: figuur 3

1.2. Ligging

Het projectgebied bevindt zich op grondgebied Deinze, deelgemeente Grammene. De terreinen situeren zich ten westen van de Warandestraat. Het omvat één perceel gekend bij het kadaster onder het nummer: Deinze; 5e afdeling; sectie A; nr. 741b

Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© NGI)

Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© NGI)

Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt in het geel (© AGIV)

1.3 Archeologische voorkennis

Het projectgebied maakt geen deel uit van een vastgestelde archeologische zone en omvat geen zones waar geen archeologie te verwachten valt (Figuur 3). Binnen het projectgebied werden tot dusver geen archeologische waarnemingen gedaan.

1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Aanleiding vooronderzoek

BVBA GLK plant een reliëfwijziging door ophoging van een perceel langs de Warandestraat te Deinze-Grammene. De totale oppervlakte van het perceel betreft 11169m² (>3000m²) waarvan 11169m² (>1000m²) wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht.

1.4.2. Randvoorwaarden

Een archeologienota met beperkte samenstelling is verantwoord, indien de confrontatie tussen de geplande werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader aantoon dat:

- 1 met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2 de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
- 3 verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

Punt 1,2 en 3 zijn van toepassing en daarom werd geopteerd voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

1.4.3. Vraagstelling

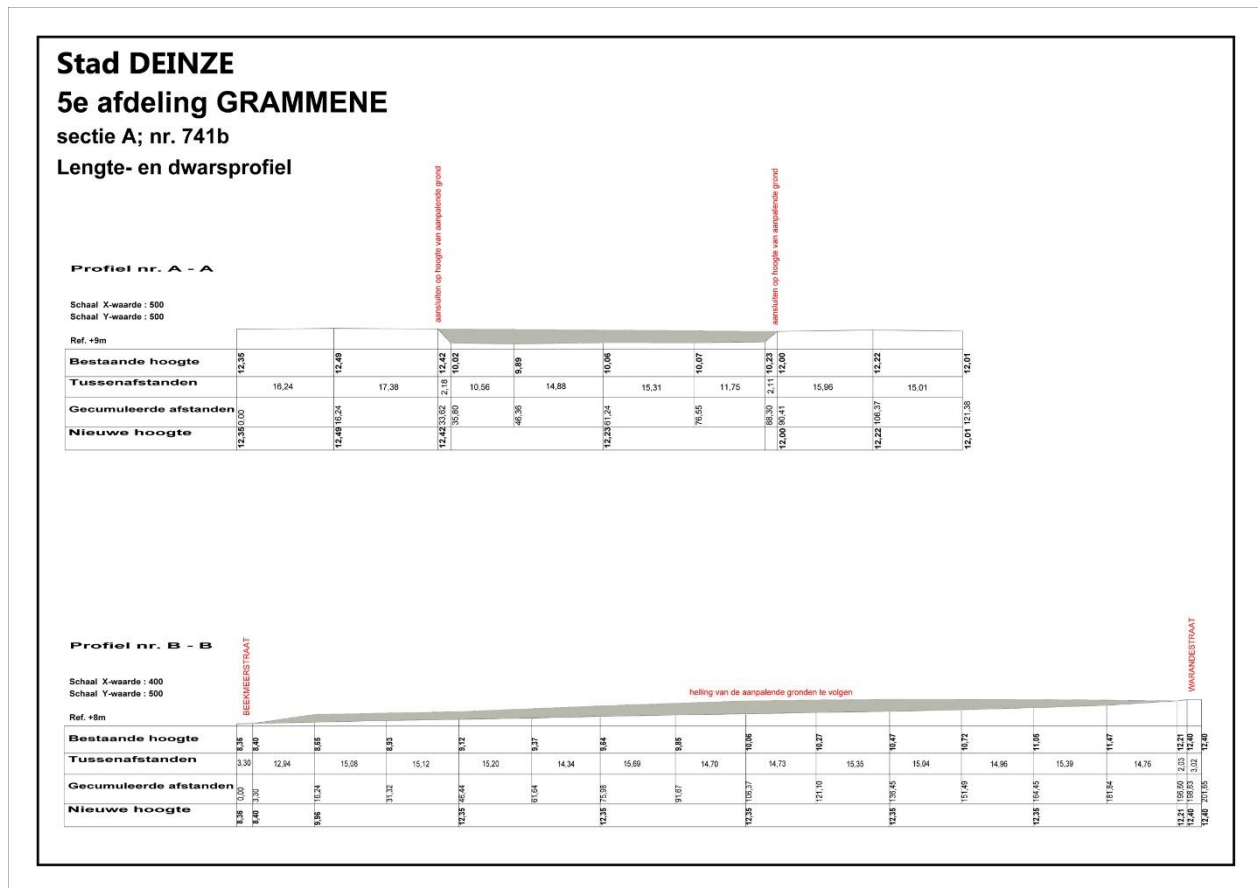
In functie van het opstellen van een archeologienota met beperkte samenstelling werd een beperkt bureauonderzoek uitgevoerd. Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied op basis van historisch-cartografische bronnen en gepubliceerde archeologische en landschappelijke data. Op deze manier wordt nagegaan (i) of verdere maatregelen in het kader van archeologisch (voor)onderzoek nodig zijn en (ii) welke dimensie die aannemen.

Deze archeologienota betreft een beperkte samenstelling conform de Code van Goede praktijk 2.0 §12.5.3.3 en start vanuit volgende vraagstelling :

- Wat zijn de geplande werken met ingreep op de bodem?
- Welke impact hebben de geplande werken op de bodem en eventuele archeologisch erfgoed?
- Biedt het projectgebied in relatie tot de geplande werken een potentieel op kennisvermeerdering?
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

1.5. Geplande werken en bodemingrepen

BVBA GLK plant een reliëfwijziging door ophoging van een terrein langs de Warandestraat te Deinze-Grammene. Door de historisch ontginning van zavel licht het perceel momenteel meer dan 2 m lager ligt ten opzichte van beide aanpalende percelen waar de oorspronkelijke topografie is behouden. De werken omvatten het herstellen van het oorspronkelijk peil door ophoging. Concreet wordt het terrein met een pakket van 1,30-2,40 m opgehoogd. Afgravingen of andere werken met verticale impact op de bodem zijn er niet gepland.

Figuur 4: profiel van de reliëfwijziging (plannen in groot formaat bijgevoegd als bijlage) (© Van De Ven Landmetersbureau)

2. Bureauonderzoek

2.1. Onderzoeksstrategie en -methode

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Herremans Davy, erkend bij erkenningsnummer OE/ERK/Archeoloog/2017/00166

De nota werd opgemaakt op PC met Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGIS). In die GIS werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en de website van de centraal archeologische inventaris (CAI).

Voor de diverse onderdelen van het assessment werden een aantal bronnen geselecteerd. Gezien het gaat om een archeologienota met beperkte samenstelling beperkt het assessment zicht tot toegankelijke bronnen relevant voor de opbouw van de argumentatie. Deze worden hieronder verder opgesomd en toegelicht. De bronnen en hun correcte bibliografische referentie zijn opgenomen in de bibliografie (§ 5) op het einde van dit verslag.

- Bodemkaart van België
- DHMVII – DTM 1m
- Topografische Kaart van België 1:10 000, 1969
- Topografische Kaart van België 1:10 000, 1981

Om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te schatten en een antwoord te vormen op de vooropgestelde onderzoeksvragen worden de geselecteerde bronnen (supra) geanalyseerd en besproken. Uiteindelijk worden de resultaten samengebracht tot een synthese die het mogelijk maakt een gemotiveerd advies uit brengen met betrekking tot het nut van al dan verdergezet archeologisch onderzoek.

2.2. archivering en conservatie

De digitale output van dit bureauonderzoek, gaande van de archeologienota zelf tot alle figuren, plannen, kaarten, lijsten en GIS-bestanden, wordt digitaal bewaard op twee fysieke gegevensdragers. Naast bewaring op deze fysieke media wordt een bijkomend kopij voorzien op een virtuele drager (Google Drive). Een conservatie-assessment voor stalen of archeologisch vondstmateriaal is niet van toepassing voor dit bureauonderzoek.

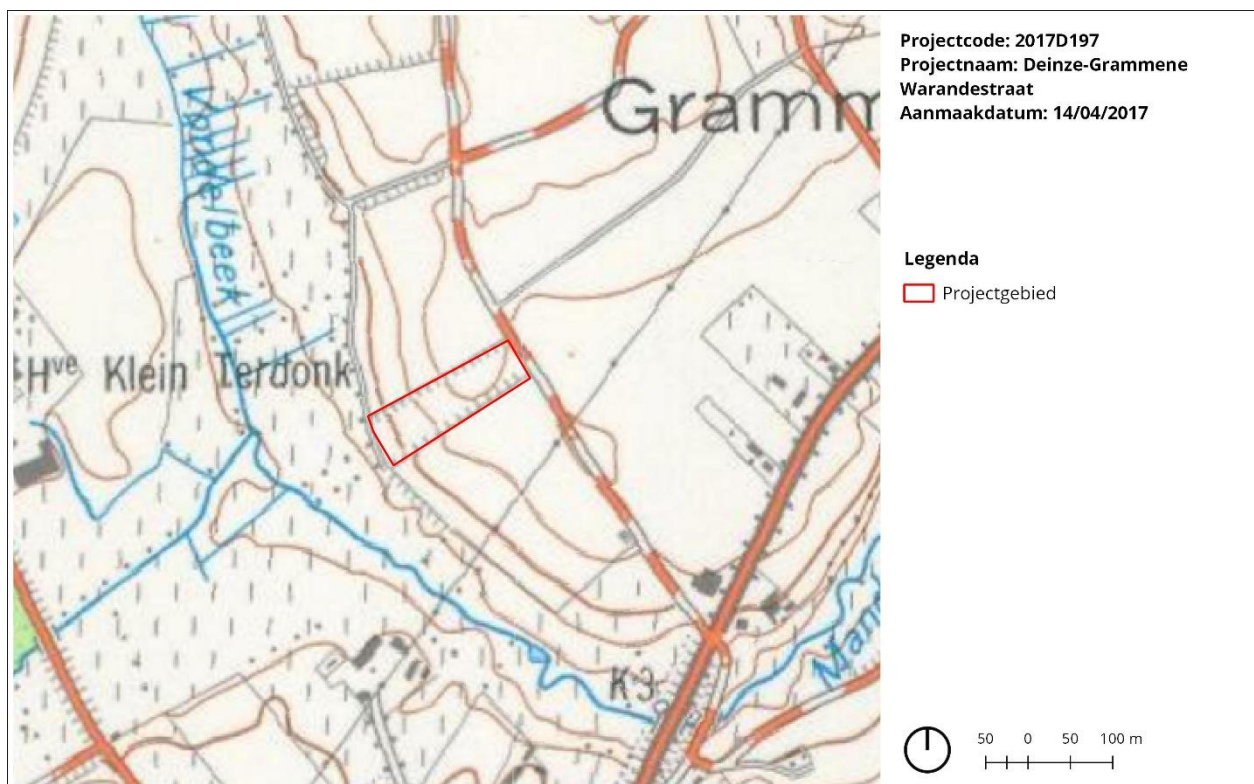
De bodemkaart toont het projectgebied in een omgeving met voornamelijk hoger gelegen lichte zandleembodems (Pbc, Pba, Pcc). Vooral de noord-zuid georiënteerde gordel van droge zandleemgronden (Pbc), op de rand van de vallei van de Vondelbeek en de Oude Mandel, werd in de loop van de 20ste eeuw lokaal ontgonnen voor het winnen van zavel.

De ontginning van het projectgebied vond vermoedelijk plaats tijdens de jaren 1970. Op de topografische kaart van 1981 zien we ter hoogte van het betrokken perceel een niveauverschil aangeduid ten opzichte van de oorspronkelijke topografie, als gevolg van een antropogene afgraving.

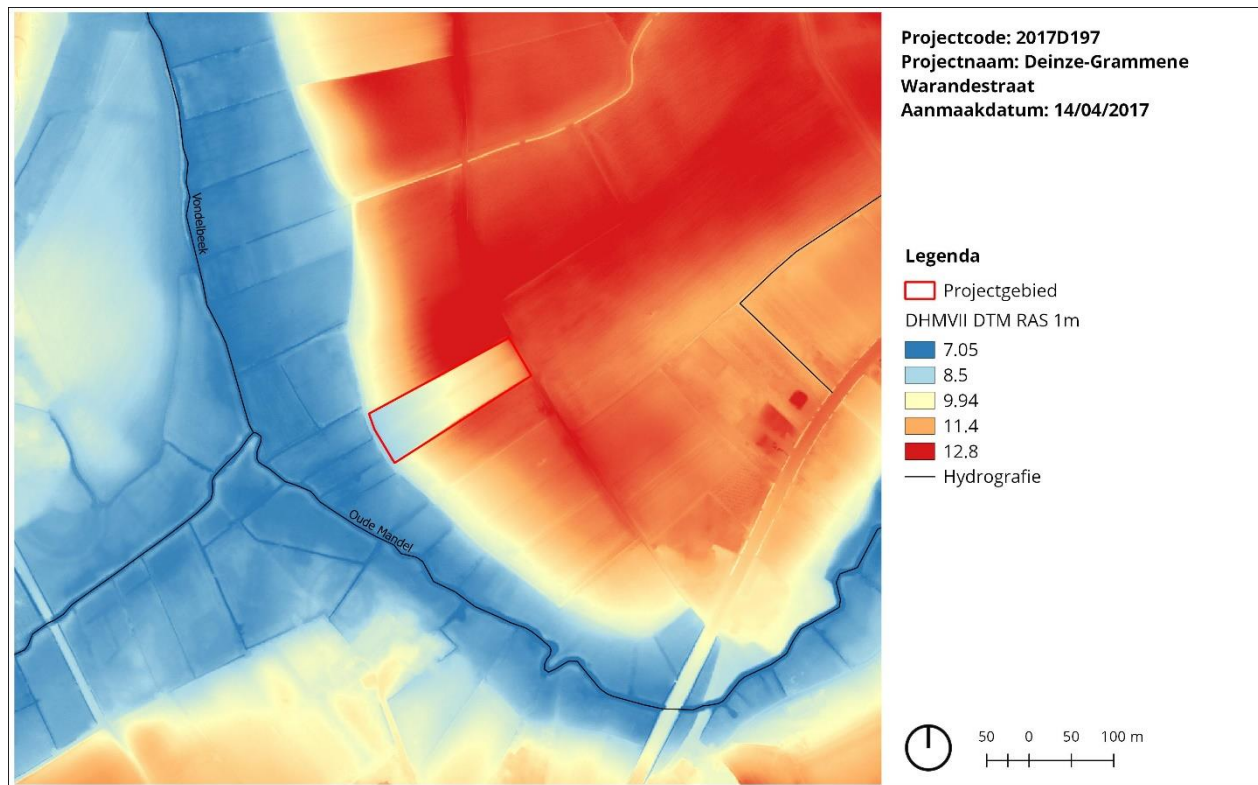

Figuur 6: het projectgebied aangeduid op de topografische kaart uit 1969 (© NGI)

Figuur 7: het projectgebied aangeduid op de topografische kaart uit 1981 (© NGI)

Het digitaal terreinmodel afgeleid van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II toont de vrijwel integrale afgraving van perceel 741B. De oorspronkelijke topografie, met een steilrand op de overgang tussen de vallei en de hoger gelegen zandgronden, wordt doorbroken door de historische zavelontginning.

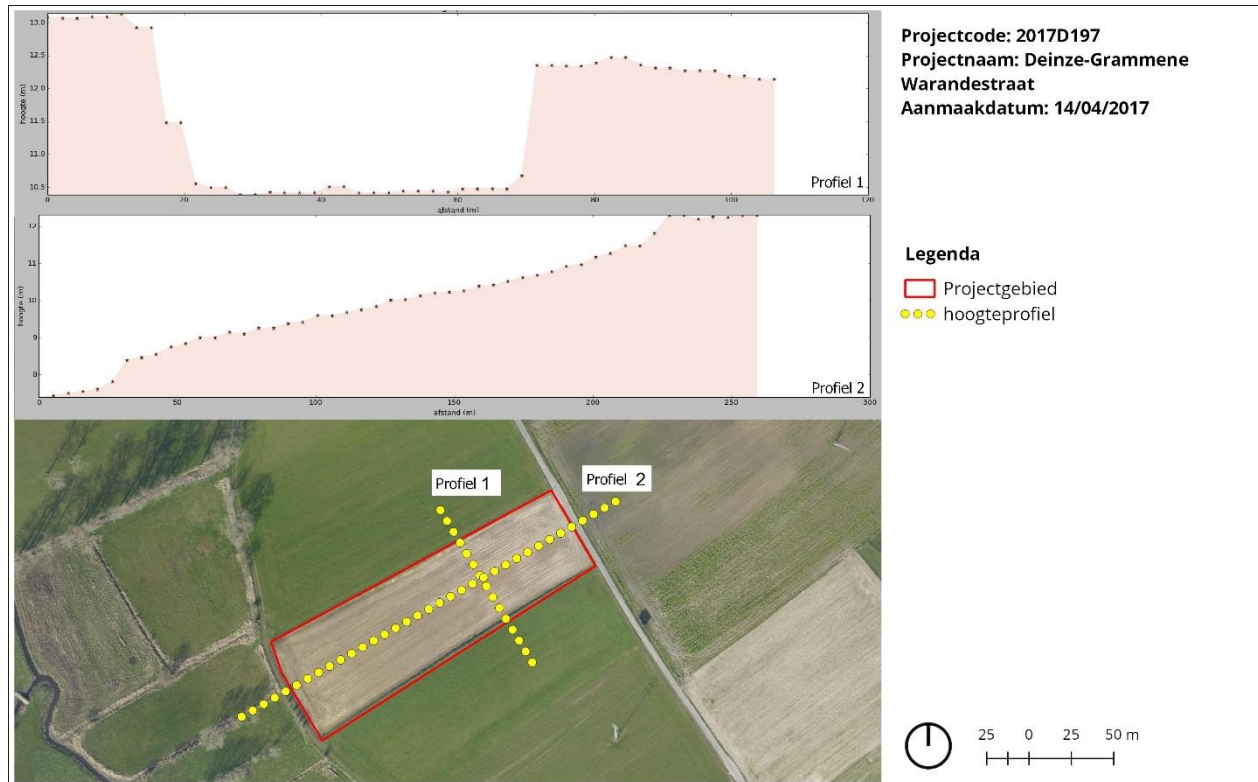

Figuur 8: het projectgebied aangeduid op het Digitaal Hoogtemodel (© AGIV)

Op het hoogteprofiel afgeleid van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II zien we de impact van de historische afgraving: profiel 2 toont hoe het terrein naar het westen afloopt richting de vallei van de Vondelbeek-Oude Mandel (van ca. 12-8,5 m TAW); profiel 1 toont hoe het oorspronkelijke terrein ook in zuidelijke richting afliep met ca. 0,5 m (van 13-12,5 m TAW). De impact van de antropogene afgraving is groot met ter hoogte van het hoogteprofiel een artificieel niveauverschil van 2 tot 2,5 m. Lager richting vallei van de Vondelbeek-Oude Mandel is het niveauverschil beperkter, maar overschrijdt evenwel overall 1,3 m.

De algemene kenmerken van de bodemseries Pbb, Pba en Pbc wijzen op een Ap van 25-50 cm dik, donker grijsbruin en matig humeus. Bij profielontwikkelingsgroep b komt een zwak ontwikkelde kleur B horizont voor net onder de Ap van zo'n 30-50 cm dik. Bij profielontwikkelingsgroep a en c is het textuur B voorkomend tussen 90 cm en 120 cm

diepte in banden. Dit betekent dat de historische afgraving overal de bodemopbouw heeft vernietigd en in grote mate ook het moedermateriaal heeft verstoord. Dit impliceert ook dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in grote mate al is verstoord en vernietigd.

Figuur 9: het projectgebied aangeduid op de recente orthofoto met de aanduiding van twee hoogteprofielen (© AGIV)

3. Synthese

- Wat zijn de geplande werken met ingreep op de bodem?
BVBA GLK plant een reliëfwijziging door ophoging van een terrein langs de Warandestraat te Deinze-Grammene. Concreet wordt het terrein met een pakket van 1,30-2,40 m opgehoogd. Afgravingswerken of andere werken met verticale impact op de bodem zijn er niet gepland.
- Welke impact hebben de geplande werken op de bodem en eventuele archeologisch erfgoed?
Geen. De kans op het aantreffen van archeologisch erfgoed is uiterst beperkt door een historische afgraving (zavelwinning) tot op 1,30-2,40 m. De geplande werken beperken zich bovendien tot het ophogen van de bodem, werken met verticale impact

op de bodem die kunnen leiden tot vernieling van eventueel bewaard archeologisch erfgoed zijn er niet gepland.

- Biedt het projectgebied in relatie tot de geplande werken een potentieel op kennisvermeerdering?
Nee. Het archeologisch potentieel van het projectgebied is klein door de historische verstoring. Bovendien is de verticale impact van de geplande werken op de bodem beperkt en niet destructief van aard. De slechte bewaringsomstandigheden in relatie tot de aard van de geplande werken, doet dan ook besluiten dat er geen potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is.
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?
De archeologienota op basis van bureauonderzoek wordt beschouwd als volledig. De bestaande landschappelijke en historische bronnen leverden voldoende informatie om aan te tonen dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering is.

Verder archeologisch onderzoek lijkt kosten-baten niet aangewezen en er is dan ook geen noodzaak tot het opstellen van een kader ter exploitatie van het archeologisch potentieel.

4. Samenvatting

BVBA GLK plant een reliëfwijziging door ophoging van een terrein langs de Warandestraat te Deinze-Grammene. Het projectgebied omvat één perceel gekend bij het kadaster onder het nummer: Deinze; 5e afdeling; sectie A; nr. 741b. Door de historisch ontginning van zavel licht het perceel momenteel meer dan 2 m lager ligt ten opzichte van beide aanpalende percelen aar de oorspronkelijke topografie is behouden. De werken omvatten het herstellen van het oorspronkelijk peil door ophoging. Concreet wordt het terrein met een pakket van 1,30-2,40 m opgehoogd. De totale oppervlakte van het perceel betreft 11169m² (>3000m²) waarvan 11169m² (>1000m²) wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht.

Voldoende argumenten zijn voorhanden om het archeologisch vooronderzoek te beperken tot een archeologienota met beperkte samenstelling op basis van bureauonderzoek. Het bureauonderzoek dat is uitgevoerd had dan ook vooral tot doel het beperkte potentieel op kennisvermeerdering aan te tonen op basis van bestaande landschappelijke en historisch-cartografische bronnen.

De kans op het aantreffen van archeologisch erfgoed is uiterst beperkt door de historische afgraving ten behoeve van zavelwinning tot op 1,30-2,40 m. De geplande werken beperken zich tot het ophogen van de bodem; werken met verticale impact op de bodem die kunnen leiden tot vernieling van eventueel bewaard archeologisch erfgoed zijn er niet gepland.

De slechte bewaringsomstandigheden in relatie tot de aard van de geplande werken, doet besluiten dat er geen potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is. Verder archeologisch onderzoek is dan ook kosten-baten niet aangewezen.

5. Bibliografie

5.1 Literatuur

Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

5.2 Historisch kaartmateriaal

S.N. 1969, Topografische Kaart van België (geraadpleegd op 14/04/2017, www.cartesius.be)

S.N. 1981, Topografische Kaart van België (geraadpleegd op 14/04/2017, www.cartesius.be)

Bijlage 1: lijst van figuren

Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© NGI)	5
Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© NGI)	5
Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt in het geel (© AGIV)	6
Figuur 4: profiel van de reliëfwijziging (plannen in groot formaat bijgevoegd als bijlage) (© Van De Ven Landmetersbureau).....	8
Figuur 5: het projectgebied aangeduid op de bodemtypekaart (© DOV)	10
Figuur 6: het projectgebied aangeduid op de topografische kaart uit 1969 (© NGI)	11
Figuur 7: het projectgebied aangeduid op de topografische kaart uit 1981 (© NGI)	11
Figuur 8: het projectgebied aangeduid op het Digitaal Hoogtemodel (© AGIV)	12
Figuur 9: het projectgebied aangeduid op de recente orthofoto met de aanduiding van twee hoogteprofielen (© AGIV)	13

Bijlage 2: lijst van plannen en kaarten

Projectcode 2017D197		Type plan	Onderwerp plan	Aanmaakschaal	Aanmaakwijze	Datum
Figuurnummer						
1		topografische kaart	Situering projectgebied	1:10000	digitaal	14/04/2017
2		Kadaster	Situering projectgebied	1:1500	digitaal	14/04/2017
3		Orthofoto	aanduiding verstoorde zones	1:20000	digitaal	14/04/2017
5		Bodemkaart	Bodentypes	1:5000	digitaal	14/04/2017
6		Historische kaart	Topografische kaart 1969	1:5000	digitaal	14/04/2017
7		Historische kaart	Topografische kaart 1981	1:5000	digitaal	14/04/2017
8		Digitaal Hoogtemodel	DTM + hydrografie	1:5000	digitaal	14/04/2017
9		Orthofoto	Hoogteprofielen	1:2000	digitaal	14/04/2017